

ΓΙΟΧΑΗ ΜΠΟΓΕΡ

B. ΒΛΑΣΚΟ ΙΜΠΑΝΙΕΘ

Ἄν καταπιανόταν κανείς σήμερα νὰ ἐξακριβώσῃ ποιὸς διαβάζεται περισσότερο ἀπὸ τοὺς σύγχρονούς μας συγγραφεῖς, θάβρισκε σίγουρα πὼς αὐτὸς δὲν εἶναι· οὔτε ὁ Κίπλινγ, οὔτε ὁ Ντίκενς, μὰ ὁ Βλάσκο Ἰμπάνιεθ (V. Blasco Ibáñez). Τὰ ἔκδοξά του τυπώνονται σὲ τεράστιες ἐκδόσεις κι ἀπ' τὴς δυὸ μεριές τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔχει γίνει παγκόσμιος καὶ τὰ ἔργα του ἀνήκουνε σ' ἕλες τὴς κοινωνικῆς τάξεως καὶ σ' ἕλες τὴς χώρες. Κανένας Ἰσπανὸς συγγραφέας ἵστερ' ἀπ' τὸ Θερβάντες, δὲν πῆρε στὴν παγκόσμια ἐχτίμηση τὴ θέση ποὺ πῆρε αὐτὸς.

Πολὺ πρῶτα τὸν εἶπαν Ζολά τῆς Ἰσπανίας. Κι ἄμα, μιὰ φορὰ, κολλήσουν μιὰ ἐτικέτα σ' ἕνα συγγραφέα, αὐτὸς ἄς ἀλλάξῃ μὲ τὰ χροῖνια ὅσο θέλει, ἢ ἐτικέτα μένει· ἢ κριτικὴ καὶ τὸ κοινὸ δὲν ἀγαποῦνε τὴς ἀναθεωρήσεις. Σχετικὰ μὲ τοῦτο λέει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας: «Πραγματικά, εἶχ' ἀρχίσει μὲ τὸ νὰ βλέπω τὴ ζωὴ ὅπως τὴν παρουσιάζανε βιβλία ἀλλοτῶν συγγραφέων, πράμα ποὺ ἔπαθον τόσοι καὶ τόσοι νέοι πρὶν ἀπὸ μένα, πλήθος ἔμως περιστατικὰ μὲ δίδαξαν ν' ἀντικρύζω τὴ ζωὴ μὲ τὴ δική μου ἀποψη». Ἄν τὰ πρῶτα τοῦ ἔργα ἔχουνε τὴν ἐπίδραση τοῦ Ζολά—τὰ τωρινὰ τοῦ ἔχουνε περισσότερη συγγένεια μὲ τὸν Γουέλς, εἶναι ἔμως μεγαλύτερος τεχνίτης κι ἀπὸ τοὺς δυὸ τους.

Τὰ ἔργα τοῦ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἔχουν κατεύθυνση, thèse, παρὰ παίηση, διαβάζοντάς τα ἔμως κανεῖς, δὲν εἶναι δυνατὸ ποτὲ νὰ εἰπῇ πὼς τοῦτο ἢ τοῦτο εἶχε βάλει μὲ τὸ νοῦ του ὁ συγγραφέας γράφοντάς τα· ὄχι, ἢ κατεύθυνσή τους, ὁ σκοπὸς τους, εἶναι μὲ μεγάλη μαεστρία τυλιγμένα μέσα σὲ δράση καὶ σὲ πραγματικότητα. Οἱ σελίδες τους πλημμυρᾶνε ἀπὸ ζωὴ. Ἐκεῖ ποὺ ὁ Ζολά τὸν κάνει κανένα νὰ βαριέται μὲ τὴς λεπτομέρειες ποῦ, γιὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸς, παραγοιμίζει τὰ ἔργα του, ὁ Ἰμπάνιεθ συναρπάζει, αἰχμαλωτίζει, γιὰτι γι' αὐτὸν οἱ λεπτομέρειες δὲ χρειάζονται παρὰ μόνο γιὰ νὰ χρωματίσουν καὶ γιὰ νὰ δώσουν ζωὴ. Τὸ ὕφος του ἔχει κάτι ποὺ θυμίζει δροσερὸν ἀγέρα. Ἡ δράση, καθὼς ξετυλίγεται ἢ κάθε ὑπόθεση στὰ ἔργα του, ἔχει κάτι τὸ γιορταστικὸ, τραδαεῖ μπροστὰ χωρὶς ὑπερβολή, σὺν καρδίᾳ ποὺ ἀρμενίζει μὲ πανιὰ γεμάτα.

Εὐκόλα καταλαβαίνει ἔτσι κανεῖς πὼς ὀλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ συγ-

γραφεία σπάθησε ζωή γεμάτη δράση. Δεν έχει, λοιπόν, αυτός ανάγκη να τριγυρίζει με μολύδι και με χαρτί στο χέρι και να κρατάη σημειώσεις απ' την πραγματικότητα. Τὴν ξέρει καλά τὴν πραγματικότητα γιατί τὴν ἔζησε πλήρεια ὅλα τὰ ἐφημέρια καὶ τὰ ἀντρικὰ χρόνια τοῦ πολέμου χαρακτήρα του. Ἡ ζωὴ του θυμίζει Σωματοφύλακες τοῦ Ἀλέξανδρου Δουμά, εἶναι κι αὐτὴ ἡ ἴδια μυθιστόρημα, πιδ πολυτάραχο μάλιστα ἀπ' ὅλα τὰλλα ποὺ τοῦμεινε καιρὸς νὰ γράψῃ.

Ὁ ἰσπανιόλος τοῦτος ἱππότης καὶ κυχοδιώχτης βγαίνει μιὰ μέρα ἐπαναστάτης. Γυμνασιόπαιδο ἀκόμα χτυπιέται με τοὺς ἀντίθετους σὲς μάχες ποὺ γίνονταν τότε στοὺς δρόμους τῆς γενέτειράς του, τῆς Βαλέντοιας, καὶ πολλὸ γρήγορα δοκιμάζει τί πάει νὰ πῆ σπανιόλικη φυλακὴ. Στὰ ἔδοσφράγματα καὶ στὸ τουφέκι δὲν τοῦ βγαίνει κανένας, καὶ ξέρει περίφημα νὰ τὰ μεταχειρίζεται χτυπώντας στρατεύματα καὶ χωροφυλάκους. Τὸ σκάει σήμερα ἀπὸ κανένα τμήμα, αὐριο βγάνει λόγῳ ἀπ' τὴ σκεπὴ κάποιου λεωφορείου στὴ γειτονικὴ πολιτεία. Ὁ ἴδιος λέει τὸν ἑαυτὸ του Ἀδὸν Κιχώτη τῶν ρεπουμπλικάνων.

Πρὶν ἀκόμη βγάλει τὸ Πανεπιστήμιο διευθύνει μιὰν ἐπαναστατικὴν φημερίδα· ὅπως λείπουν τὰ μέσα γιὰ συνεργάτες, πρέπει μοναχὴ τῆς ἡ πένα του νὰ γεμίζει κάθε μέρα ὅλες τὲς στήλες. Γράφει τὰ κύρια ἀρθρα, τὰ νέα τῆς ἡμέρας, κριτικάρει τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, φτιάνει μόνος του καὶ τὴν ἐπιφυλλίδα. Οἱ ὥρες τῆς ἐργασίας του δὲν ἔχουνε τέλος, οἱ νύχτες δὲν τοῦ εἶναι παρὰ καινούργιες μέρες γιὰ δουλειὰ στὸ κἀθισμα τοῦ γραφείου του. Μονομαχεὶ με πολιτικούς ἀντίπαλους του, φυλακίζεται ἔξη μῆνες γιὰ κάποιον σονέτο. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τὸ ἰδανικὸ του εἶναι νὰ γίνῃ ὁ Δαντὸν τῆς Ἰσπανίας καὶ νὰ πεθάνῃ.

Ζῆ κάμποσον καιρὸ στὸ Παρίσι, ἐξόριστος ἀπ' τὴν πατρίδα του

κ' είναι ένα είδος ἀρχηγός σὲ κάθε θορυβώδη διαδήλωση τῶν φοιτητῶν στὸ Καρτιέ Λατέν. Μὰ ἡ πατρίδα τὸν τραβάει, καὶ γυρίζει κατὰ πάλι σ' αὐτή, γιὰ νὰ ἑξακολουθήσῃ τὴν πολεμικὴ του κατὰ τοῦ κλήρου καὶ τῆς βασιλικῆς δύναμης. Τὸν καιρὸ τοῦ Ἰσπανοαμερικανικοῦ πολέμου ὀργανώνει λαϊκὲς παραστάσεις γιὰ νὰ δοθοῦν οἱ εἰσπράξεις στοὺς Κουβαίους καὶ, φυσικὰ, τὸν ἐσέρνουν στὰ στρατοδικεῖα. Προδότης τῆς πατρίδας, κατάσκοπος! "Οἱ μας θυμόμαστε τὴν τύχη ποὺ βρῆκε ὁ Φραγκίσκο Φερρέρ καὶ ὁ Καταλάν ντ' Ἀλλέλα—τοὺς τουφέκισαν καὶ τοὺς δύο. Τὸ ἴδιο τέλος θάβρισκε κι ὁ νεαρὸς τότε συγγραφέας, εἶχε ἕμως τὴν τύχη νὰ καταφέρῃ καὶ πάλι νὰ τὸ σκάσῃ μεταμφιεσμένος σὲ ναύτη. Ζῆ κάμποσον καιρὸ στὴν Ἰταλία, ὕστερα ἕμως ἀπ' τὸν ἄτυχο κείνονε πόλεμο ξαναρχίζου καὶ πάλι τὴ δράση τοὺς οἱ ρεπουμπλικάνοι κι ὁ Ἰμπάνιεθ γυρίζει ξανά κοντὰ τοὺς. Τούτη τὴ φορὰ τὸν καταδικάζου πολλὰ χρόνια φυλακῆ· μένει ἕνα χρόνο μέσα, ἀνάμεσα σὲ φονιάδες καὶ σὲ κλέφτες, πάνω στὸ χρόνο ἕμως ἡ λαϊκὴ ἐξέγερση γιὰ νὰ τοῦ δώσουν χάρη γίνεται ἐπιταχτικὴ. Ἡ λαϊκὴ μάζα πᾶει καὶ φοβερίζει μιὰ μέρα πῶς θὰ γκρεμίσῃ τὴ φυλακῆ. Ἡ φυλακῆ ποὺ τὸν ἔχουν κλείσει εἶναι κάποιον ἀρχαῖον φρούριο, καὶ οἱ Ἀρχές, γιὰ νὰ κρατήσουν μακριὰ τὸν ὄγλο, ἀναγκάζονται νὰ πλημμυρίσουν μὲ νερὸ τὶς περιφερικὲς τάφρους. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ εἶχε τὶς συνέπειές της καὶ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ χτέριο, γιατί πλημμύρισαν ἐπίσης καὶ τὰ διάφορα διαμερίσματα κ' οἱ φυλακισμένοι γιὰ πολὺν καιρὸ κολυμπούσανε μὲς στὰ βρωμονέρια ὡς στὰ γόνατα, μέσα στὴν πῦρ ἀποπνιχτικὴ ἀποφορά. Πολλοὶ πέθαναν ἀπὸ τύφο, ἀπὸ πνευμονίες, ἀπὸ φθίση. Ὁ Ἰμπάνιεθ γλύτωσε καὶ τούτη τὴ φορὰ, ἔκαμε ἄλλον ἕνα χρόνο μέσα, μὰ τότε πιά ἡ συγκίνηση ποὺ ἀναθε σὲ ὅλες τὶς λαϊκὲς τάξεις τὸ ζήτημα τῆς ἀπολευτέρωσής του, εἶχε φτάσει σὲ τέτιον βαθμὸν ποὺ οἱ κρατικοὶ δὲν μπορούσαν νὰ κάμουν αλλιῶς παρὰ νὰ τὸν ἀπολύσουν.

Ἀμέσως ἐπειτα βγαίνει βουλευτῆς ἀντὶς ν' ἀνεβῆ στὴν καρμανιόλα ἀνεβαίνει στὸ βῆμα, στὴν ἐθνοσυνέλευση. Ἐξῆ χρόνια βρισκεται κειμέσα, ἀρχηγός τοῦ κόμματος τῶν ρεπουμπλικάνων, κ' οἱ λόγοι του καὶ τὰ ἄρθρα του δὲν εἶναι καθόλου λιγώτερο βλαία ἀπ' ἕτι πρὶν, τὸ κράτος ἕμως εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ σκεφτῆ πολὺ πρὶν βάλῃ χέρι νὰ συλλάβῃ ἕνα βουλευτῆ.

Ἐνα ὥραϊον πρὶν ἕμως ξυπνάει κουρασμένος πιά ἀπ' τὸν κοινοβουλευτισμὸ καὶ τὴν πολιτικὴ. Σὰν ἤθελαν νὰ τὸν ἐκλέξουνε καὶ πάλι βουλευτῆ, βγαίνει καὶ λέει σὲ κάποιον του λόγου: Μέσα στὴν Ἰσπανία

υπάρχουνε είκοσι χιλιάδες άντρες που μπορούν να παίξουν το ρόλο του πληρεξούσιου στην εθνοσυνέλευση έξίσου καλά με μένα. Από την άλλη πάλι μεριά πιστεύω πως δεν υπάρχει ο ίδιος αριθμός που να μπορή να γράφει ρομάντσα όπως εγώ. Για τουτο—έλεηστε με κι αφήστε να φύγω».

Κάνει ένα μικρό ταξίδι ως στη Μαρσίλια, με μιὰ βαλιτσούλα στο χέρι, το ταξίδι συνεχίζεται στην Έλβετία, συνεχίζεται στα Βαλκανικά κράτη, και «μίαν ωραίαν ημέραν» κάθεται και γευματίζει μαζί με το Σουλτάνο στην Κωνσταντινούπολη. Την άλλη χρονιά τον βρίσκουμε να περιοδεύη στη Νότιο Αμερική και να κάνη διαλέξεις· εκεί βάνει τὰ θεμέλια κάποιας μεγάλης επιχείρησης στα ένδοτερα της Αργεντινας. Αρχίζει τη δουλειά σε παρθένα, ακαλλιεργητα μέρη, συσταινει την αποικία Θερβάντες, γίνεται αφέντης των Ινδιάνων και κύριος σε τεράστιες εκτάσεις γης, ζώντας σ' ένα σπίτι από τοίγκο και πλαγιάζοντας με το ρεβόλβερ στο χέρι. Μένει έξη χρόνια σ' αυτό το μέρος. Όπου φαίρει η επιχείρηση. Παρουσιάζονται οι Τράπεζες κι αυτός δέχεται ό,τι του ζητούν. Άντιο!

Δεν είναι η πρώτη φορά που ένα οικονομικό κράχ, βγαίνει σε καλό για έναν άνθρωπο που γράφει. Από την πολυτάραχη αυτή ζωή αναβρύζουν λογοτεχνικά έργα. Φτίνεται πως ασχολείται με όλα τὰ άλλα πράματα έξω από το να γράφη, και μολαταύτα στέλνει στους εκδότες τὰ βιβλία του σε ασταμάτητες σειρές. Το ενδιαφέρο που ξυπνούν μεγαλώνει· ολοένα κατακτούν περισσότερο έδαφος. Μεταφράζονται, διαδάζονται, κουβενιάζονται, γεννούν από δω αντίδραση από κει ένθουσιασμό, στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Μόλις ξέσπασε ο ευρωπαϊκός πόλεμος φεύγει μ' ένα γερμανικό πλοίο και γυρίζει στην πατρίδα του. Μέσα στο ταξίδι αυτό συλλαβαίνει και γράφει το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου του : «Οι τέσσεροι καθαλλάρηδες της Αποκαλύψεως». Η επιτυχία του παραπάνω έργου στην Αγγλία και στη Γαλλία είναι μεγάλη, μα εκεί που χαλάει ο κόσμος για δαύτο είναι η Αμερική όπου η πούλησή του έφτασε στο ένα εκατομμύριο αντίτυπα· κανείς δεν παραξενέφτηκε περισσότερο από τον ίδιο το συγγραφέα για την επιτυχία αυτή. Η υποδοχή που τουγινε σαν επισκέφθηκε τις Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχει γίνει σε κανέναν άλλο συγγραφέα.

Είναι πενήντα ως εξήντα χρονώ σήμερα. Αν τότε ρωτήση κανείς που επιτέλους κάθεται θάπρεπε να του αποκριθῆ: Παντού. Έχει ένα σπίτι στη Μαρβίτη, ένα στη Βαλέντσια, ένα στο Παρίσι, ένα στις

Κάνες, ένα στη Νέα Υόρκη και χιτήματα στην Αργεντινά. Μένει από λίγον καιρό σὲ καθένα ἀπ' ἑλα αὐτὰ τὰ μέρη. Λογαριάζει κανεὶς πὼς σίγουρα θὰ τὸν βρῆ στὸ Παρίσι, ἃ δὲν εἶναι στὸν Ἅγιο Φραγκίσκο ἢ ἃ δὲ γυρίζει στὴ Σκοτία μὲ κανένα αὐτοκίνητο. Τὰ μεγάλα συναρπαστικά του βιβλία βγαίνουν ἐλοένα σὲ καινούριες σειρές, κι οἱ ὑποθέσεις τους εἶναι ἀπὸ κάθε θέμα πὺ μπορεῖ νὰ φανταστῆ κανεὶς. Ἔχει φτιάξει ἕναν κύκλο ἀπὸ εἴκοσι τόμους γιὰ τὶς διάφορες ἐπικράτειες τῆς Νότιας Ἀμερικῆς. Χώρια ἀπὸ τὰ σχετικά μὲ τὴν πατρίδα του ἔργα του, ἔχει γράψει μυθιστορήματα ἀπ' τὸ Παρίσι, ἀπ' τὴ Μεσόγειο, ἀπ' τὸ Μόντε-Κάρλο, ἀπ' τὴ Βόρειο Ἀμερικῆ. Ἄν θελήσῃ κανεὶς νὰ τὸν παραστήσῃ στὴ φαντασία του, τότε βλέπει ἀθέλητά του, μὲ τὴν ἄσπρη του λινὴ φορεσιὰ στὸ κατάστρωμα κάποιου πλοίου ἀνάμεσα στὰ δυὸ ἡμισφαίρια. Ὁ ἰσπανιόλος ἐκείνος καταχτητῆς τοῦ κόσμου, ὁ ἱππότης Δὸν Κιχώτης ἐνσαρκώθηκε στὸν Ἴμπάνιεθ ὡς ποιητῆς.

Ἄν οἱ τέσσοι ὅμοιοι πὺ ἀκούει δὲν τὸν ἔκαμαν τεμπέλη, οὔτε καὶ τὰ παγκόσμια χειροκροτήματα χόντριναν τὴ μύτη τῆς πένας του. Πίσω ἀπὸ κάθε του φράση στέκει ἕνας ἄνθρωπος. Δὲν εἶναι ἔλωσ διόλου κανένας λαϊκὸς συγγραφέας πὺ γυρεὺει πὼς θὰ κάμῃ ἐντύπωση. Τὸ μυστικὸ τῆς τεραστίας του δημοτικότητας εἶναι βέβαια ἐξὸν ἀπὸ τὴ ζωγραφικὴ δύναμη τῆς περιγραφῆς του, τὰ θέματα πὺ διαλέγει πὺ εἶναι σύγχρονα γιὰ τὴν κάθε κοινωνία, στὴν κάθε χώρα. Στὸ «Κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ τῶν Κατεντράλ» θέμα του εἶναι τὸ πνίξιμο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ καθολικοῦ κλήρου, στὸ «La Bodega» τὸ πιστὸ ὡς αἰτία τῆς ἀθλιότητος τῶν ἐργατικῶν τάξεων, στὸ «Mare Nostrum» ἢ πάλῃ τοῦ ἰσπανιόλου ναύτη μὲ τὰ ὑποβρύχια τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου, στὸ «Αἶμα κι ἄμμος» ἢ διαφθορὰ τῆς φυλῆς του ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ταυρομαχιῶν.

Σὲ ἑλα του τὰ ἔργα εἶναι ἐπαναστάτης, δὲν ξεχνάει ὅμως ποτὲ πὼς εἶναι καὶ καλλιτέχνης. Οἱ τύποι πὺ περιγράφει δὲν εἶναι λεπτολόγα φωτογραφία, θυμίζουν ἄλλα πράματα, θυμίζουν μεγάλες, δραματικὲς εἰκόνες τοιχογραφιῶν. Ὡς ζωγράφος τῆς θάλασσας, τῶν δύσκολων θέσεων, τῆς μεγάλης ἀνθρώπινης σκηνογραφίας, εἶναι μαίτρ.

Ἄπὸ τὰ Νορβηγικά,

(Περιοδικὸ «Arena» NR. 1—1922)

Β ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ